

saadan Bestemthed skulde kunne forklare sig om alle Smaapunkterne i Sagen, medens derimod en anden Dommer vil finde, at netop denne Nøiagtighed, hele denne Præcision, den Maade, hvorpaa Vidnet har opfattet Forholdene, er et Moment, som stærkt taler til Fordeel for Sandheden af hans Udtalelser. Jeg troer med den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts tredje Valgkreds (Zeffsen), at man ved at stille Vædringsforslaget har uendkjendt Betydningen og hele Indholdet af de lovbestemte Forskrifter med Hensyn til Beviset. Der er ganske vist ingen Jurist, saalidt som Nogen, der ikke er Jurist, der ikke veed, at man ad de lovbestemte Bevisers Bei aldrig kan komme til nogen absolut Visshed, men at der kun, naar de lovbestemte Beviser ere tilstede, er en saa overveiende Sandsynlighed for Sagen, at man ikke kan andet end lægge dem til Grund. Der er hverken nogen Dommer eller Skledommer, der ikke meget godt veed, at naar der forelægges ham Beviser, foreligger disse Bevisers Virkning ikke saaledes, som om det var en mathematisk Visshed, der forelaa; han veed meget godt, at det, hvorved han skal komme til sin Overbeviisning, er ved ad en reen historisk Bei at see, hvorledes det, der er kommet frem, er kommet tilstede, og hvad Betydning det i sig selv har, og derfor har den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 3die Valgkreds Ret, naar han siger, at det er Noget, som netop er vore Domstole særdeles vel bekjendt, at man ikke slavisk er bunden til de Lovbestemte Beviser. Jeg skal ikke fordybe mig i en detailleret Paavisiisning af, hvad der lod sig anføre til Beviis for Rigtigheden af hvad jeg her har udtalt, men jeg skal blot med Hensyn til Vidnebeviset bemærke, at det maa være Dommeren overladt at afgjøre, hvorvidt den Overeensstemmelse, der finder Sted, er af en saadan Natur, at den kan være tilstrækkelig, og om der ikke foreligger andre Momenter, som gjøre, at den Betydning, et saadant Vidnebeviis ellers maatte have, nødvendigviis kommer til at tabe sig. Der er imidlertid en anden Omstændighed ved hele denne Sag, som man ikke maa overse. Ingen Lovgiver har vilkaarlig kastet de lovbestemte Beviser ind hos os, men Alt, hvad der staaer i Forbindelse hermed,

er, som den ærede Rigsdagsmand for Sorø Amts 2den Valgkreds (Alberti) bemærkede eller i alt Fald antydede, født med Folket, om jeg maa bruge det Udtryk; det har udviklet sig i Folket — og netop fordi det saaledes har ligget i Folkets Overbeviisning, at man paa den Maade bedst beviser, hvad man skal bevise, er det gaaet over i Lovgivningen. Naar Lovgivningen da har optaget en saadan Forskrift, virker den atter stadig tilbage paa Folket; thi Folkets Retsbevidsthed og Lovgivningens Forskrifter ere de to Factorer, som danne Grundlaget for Domstolenes hele Virksomhed med Hensyn til Beviset. Denne Folkets Retsbevidsthed og disse Lovgivningens Forskrifter skal man ikke løsrive sig fra, naar der ikke er en overveiende Grund derfor, og denne Grund er der ikke. Her finder ikke Andet Sted, end hvad der i omvendt Forhold finder Sted andre Steder. Den ærede Rigsdagsmand for Randers Amts 1ste Valgkreds (A. Hage) har idag indbragt et nyt Moment i Sagen, idet han har ført paa Bane, hvad der gjælder i fremmede Lovgivninger, og jeg skal med Hensyn dertil gjøre opmærksom paa, at medens Forholdet hos os, hvad det lovbestemte Beviis angaaer, har været saaledes, som jeg fremsatte, har Forholdet ganske udviklet sig paa samme Maade i andre Stater, navnlig i de to, den ærede Rigsdagsmand omtalte, Frankrig og Belgien. Man har ikke der lovbestemte Forskrifter for Beviset, men man har, vel at mærke, aldrig havt dem; ligesom det hos os er Folkets Retsbevidsthed, der har skabt de Forskrifter med Hensyn til Beviset, som nu findes i vor Lovgivning, saaledes er det det franske og det belgiske Folks Retsbevidsthed, der har skabt disse Forskrifter i deres Lovgivninger. Det har der været indgroet hos Folket, at der ikke bliver Spørgsmaal om at opstille skarpt begrænsede Beviisregler, og det er i Aarhundreder gaaet igjennem disse Landes civile Lovgivning, at derefter skal der dømmes, og dette atter over i Folket, og derfor vide de dygtige Handelskyndige ligesom enhver Anden i disse Lande, hvorledes Retsbevidstheden er hos de Mænd, som beklæde Handelsretterne. Herved mener jeg at have tilstrækkelig antydet, at der ikke kan lægges nogen Vægt paa det Moment, som den ærede